

BERGTAGEN

Legendariska cykelklättringar i Europa

Daniel Friebe och Pete Goding

Bergtagen är den bäst uppdaterade, mest kompletta och stilenliga hyllningen till de kullar och berg som blivit cykelsportens heliga platser. Här finns 50 av Europas legendariska klättringar med – scener för hjältemod, naturens underverk och de pilgrimsplatser som alla cyklister och supportrar drömmer om att en dag besöka och övervinna.

Boken är fylld med spektakulära fotografier, kartor, detaljerade höjdprofiler, praktiska råd om varje väg, och i engagerande texter beskriver Daniel Friebe det majestätiska sceneriet, de heroiska dåden av de stora cyklisterna, samt upptäcktsfärden och den rena njutningen av att nå toppen – och ger därmed en förklaring till varför de olika klättringarna fått en plats på listan. Med mer än 250 specialbeställda fotografier tagna av Pete Goding, som specialiserat sig på cykelfotografi, är detta en unik och verkligt respektingivande guide till Europas mest storslagna berg.

Boken är idealisk för såväl entusiaster i läsfåtöljen som aktiva cyklister på alla nivåer – från erfarna elitcyklister till amatörer som kanske bara vill ta sig an en stor cykelutmaning – och innehåller klättringar som Tour de France-ikonerna Alpe d'Huez, Col du Galibier, Mont Ventoux, Col d'Izoard och Col du Tourmalet; Passo dello Stelvio, Passo Fedaia, Tre Cime di Lavaredo och andra hyllade toppar från Giro d'Italia; samt Spaniens formidabla Alto del Angliru, Österrikes Großglockner och fyrtio andra berg som har blivit en del av cykelhistorien.

BERGTAGEN

A high-angle, wide shot of a mountain valley. In the foreground, a paved road curves through a green meadow. A small cluster of stone buildings is situated on a grassy slope. A river flows through the center of the valley, surrounded by dense green forests. The background features steep, rocky mountains with patches of snow and clouds hanging from their peaks.

BERGTAGEN

Legendariska cykelklättringar i Europa Daniel Friebe och Pete Goding

Innehåll

Legendariska cykelklättringar i Europa	6	Ballon d'Alsace (Frankrike)	50
Förord	8	Col de la Faucille (Frankrike/Schweiz)	54
Inledning.	9	Col de Peyresourde (Frankrike)	58
Koppenberg (Belgien)	10	Alto del Angliru (Spanien)	62
Muur van Geraardsbergen (Belgien)	12	Hautacam (Frankrike)	66
Mur de Huy (Belgien)	14	Col de Joux Plane (Frankrike)	70
Cipressa (Italien)	16	Col d'Aubisque (Frankrike)	74
La Redoute (Belgien)	20	Monte Zoncolan (Italien)	78
Mont Faron (Frankrike)	22	Monte Grappa (Italien)	82
Puerto de Urkiola (Spanien)	26	Sierra de la Pandera (Spanien)	86
Il Ghisallo (Italien)	30	Alpe d'Huez (Frankrike)	90
1 000 m + ...	34	Passo del Mortirolo (Italien)	96
Croce d'Aune (Italien)	36	Mont Ventoux (Frankrike)	100
Montée Laurent Jalabert (Frankrike)	40	Kitzbüheler Horn (Österrike)	106
Muro di Sormano (Italien)	42	Col de la Madeleine (Frankrike)	110
Lagos de Covadonga (Spanien)	46	2 000 m + ...	114
		Passo Fedaia (Italien)	116

Col du Glandon/Croix de Fer (Frankrike)	120
St. Gotthardpass (Schweiz)	124
Col du Tourmalet (Frankrike)	128
Gran Sasso d'Italia (Italien)	134
Blockhaus (Italien)	138
Calar Alto (Spanien)	142
Colle delle Finestre (Italien)	146
Ordino-Arcalis (Andorra)	150
Passo Giau (Italien)	154
Passo Pordoi (Italien)	158
Cirque de Gavarnie (Frankrike)	162
Tre Cime di Lavaredo (Italien)	166
Col d'Izoard (Frankrike)	172
Col du Grand Saint Bernard (Italien/Schweiz)	178
Großglockner (Österrike)	182
Passo di Gavia (Italien)	186
Col du Galibier (Frankrike)	190
Colle dell'Agnello (Italien/Frankrike)	196

Passo dello Stelvio (Italien)	200
Col de l'Iseran (Frankrike)	204
Col de la Bonette (Frankrike)	208

3 000 m + ...	212
Pico de Veleta (Spanien)	214

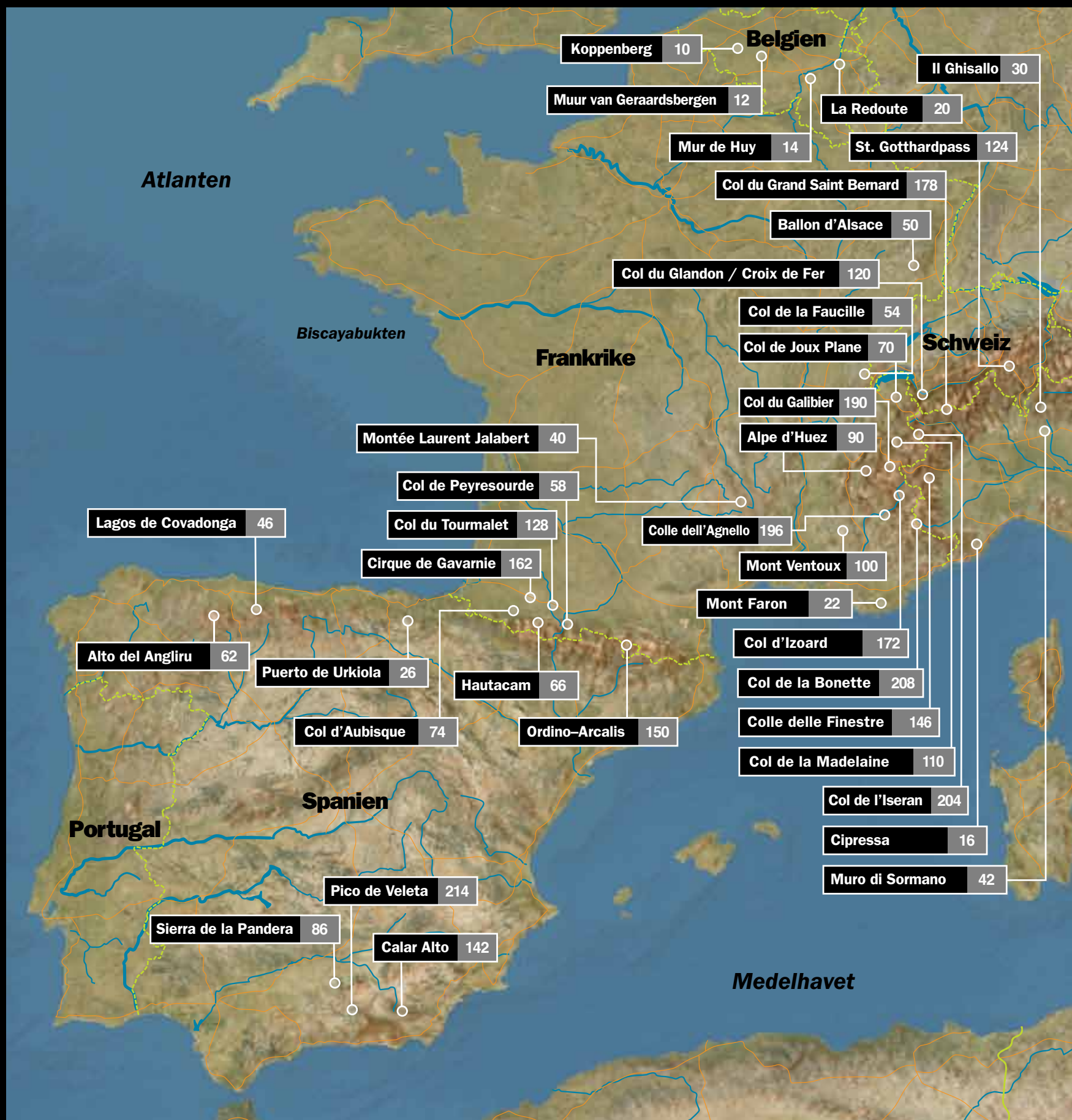
Index	220
Författarnas tack	223

SIDA 1: Utsikten över Valle Varaita högt uppifrån Colle dell'Agnello, Europas tredje högsta pass som korsas av en huvudväg.

FÖREGÅENDE UPPSLAG: Trots att Österrike inte har samma historiska kopplingar till professionell cykling som Frankrike och Italien är Großglockner Hochalpenstraße en av sportens bästa vägar.

DETTA UPPSLAG: Edelweißspitze på Großglockner – inte bara en av Europas mest historiska klättringar, utan även bland de mest hyllade.

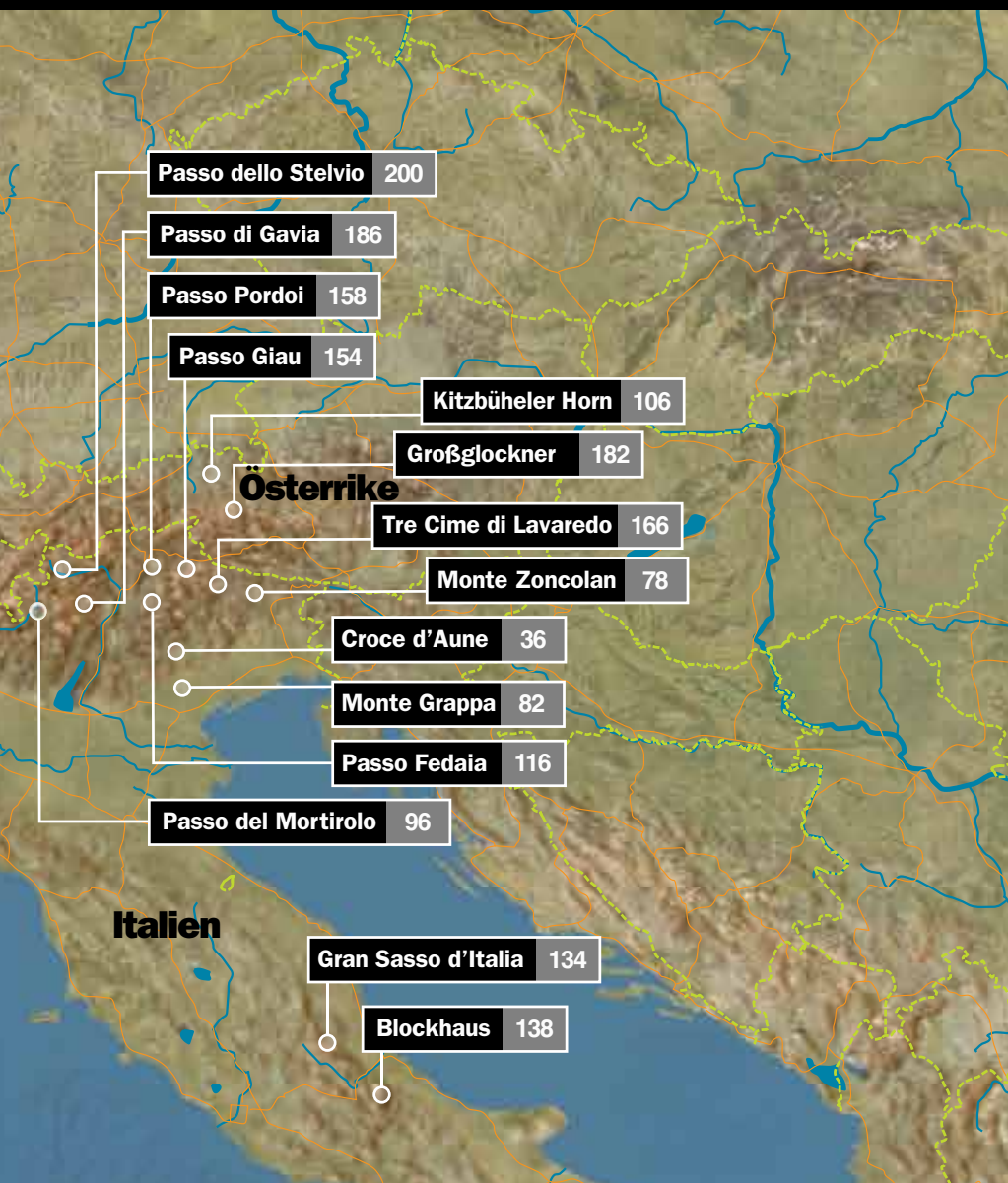

Legendariska cykelklättringar i Europa

Detta är den första bok som fungerar både som en praktisk och historisk guide till 50 av Europas mest legendariska klättringar på cykel. Tidigare volymer i ämnet har fokuserat på vägbeskrivningar, spektakulära fotografier eller ett särskilt bergs genomslagskraft på de berömda cykelloppen. Aldrig tidigare har alla dessa komponenter samlats i ett och samma verk – förrän nu.

Bergtagen är alltså både en bibel för dem som vill ta sig an jättar som Tourmalet eller Galibier, och det ultimata referensverket för kännare av dessa klättringars historia och mystik. Begreppen plats och topografi är viktiga för cyklister på alla nivåer, därför har både texter och bilder noggrant planerats och valts ut med avsikt att reflektera deras symbiotiska förhållande.

Begreppen svårighet och skönhet är så subjektiva att de närmast är meningslösa i en sådan här kontext. Alla klättringar i *Bergtagen* är unika, var och en på sitt sätt, därför har vi valt att ordna dem på det enda naturliga sättet – efter deras höjd över havet.

Att tolka grafiken

Varje klättring och dess olika varianter sammanfattas i en detaljerad faktaruta som ger läsaren alla viktiga fakta såväl som en positionsangivelse på en karta. Höjdprofilen för varje klättring har tydliga färger, från grönt till svart, för att illustrera klättringens lutning i procent.

REGION: Regionen där klättringen ligger

VÄGBESKRIVNING: En kort vägbeskrivning till klättringens början

HÖGSTA PUNKT: Klättringens högsta höjd över havet

LÄNGD: Klättringens totala längd i kilometer

HÖJDSTIGNING: Höjdskillnaden mellan klättringens början och slut

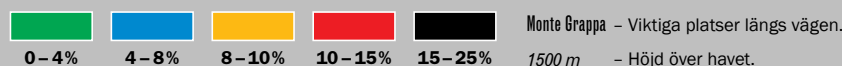
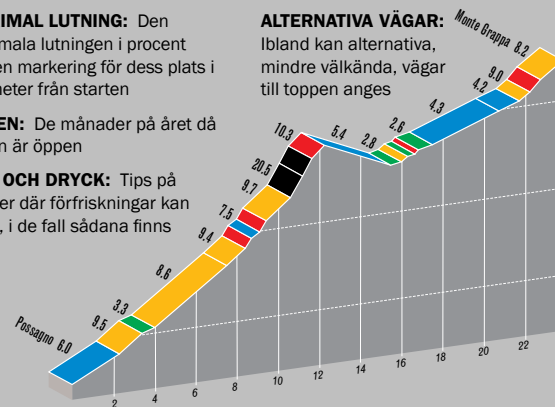
MEDELLUTNING: Klättringens genomsnittliga lutning angiven i procent

MAXIMAL LUTNING: Den maximala lutningen i procent och en markering för dess plats i kilometer från starten

ÖPPEN: De månader på året då vägen är öppen

MAT OCH DRYCK: Tips på platser där förfriskningar kan intas, i de fall sådana finns

ALTERNATIVA VÄGAR: Ibland kan alternativa, mindre välkända, vägar till toppen anges

- ▷ - Klättringens riktning.
- (Yellow line) - Möjliga klättringar och nedfarter.
- SP148 - Route nationale/autostrada/huvudvägar.
- (Green) - Klättringens startpunkt(er).
- (Red) - Målgång och normalt sett klättringens högsta punkt.

Förord

Det första jag förälskade mig i var min cykel med bockstyre och smala däck. Det andra var drömmen om att få cykla på den. Det tredje var de höga bergen. Just det sista var inte så mycket för min egen del som för att få se de stora cykelstjärnorna slita sig uppför de tuffa klättringarna. Cykelsporten tog mig med storm! Det jag gillade allra mest, och från första början, var att se cyklister som Eddy Merckx, Gösta "Fågglum" Pettersson och Felice Gimondi trampa sig uppför slingriga vägar på dessa olika bergsmonster som skapats för flera hundra miljoner år sedan. Utan de "omöjliga" Alperna och Pyrenéerna hade cykelsporten nog inte fått det genomslag som den till slut fick. Det var först efter de tuffa bergspassens inträde i cykelsporten som de odödliga hjältarna föddes. Till en början verkade det vara galenskap – i dag är bergspassen ett givet och helt nödvändigt inslag. Det första jag tittar på när Giro d'Italia, Tour de France och andra tävlingar presenterar sina nästa upplagor är vilka bergspass som ingår. Och de flesta som ägnar sin semester åt att följa dessa gigantiska evenemang planerar resan och boendet efter vilka berg som ska bestigas. Bergen fascinerar kort och gott.

Min favorit har av flera orsaker kommit att bli Alpe d'Huez, till stor del på grund av att Fausto Coppi var den första cyklisten att vinna här. Min pappa Silverio lärde mig att gilla Coppi, Italiens genom tiderna populäraste cyklist. Och min pappas idol blev min genom hans sätt att berätta om *il Campionissimos* överlägsenhet och oslagbara attacker; som när han i Alpe d'Huez 1952 i stor stil körde ifrån sina konkurrenter och gav arrangören en fadd smak i munnen. Så pass att det dröjde 24 år innan man tog tillbaka klättringen på Tourens sträckning. De 21 serpentin-svängarna, svårighetsgraden som bjuder in till kamp och våghalsiga

attacker, skyltarna med alla segrare, publikhavet och spänningen innan cyklister tar sig an l'Alpe, är i min värld något utöver alla andra klättringar.

Men med åren har jag även börjat älska andra utmaningar än enbart de höga och mytomspunna bergen. Jag glömmer aldrig första gången jag såg Milano-San Remo, där la Cipressa och il Poggio var helt avgörande. Genom åren har det allt oftare varit så att en eller några få cyklister har ställt av sina konkurrenter här. År 1984 körde Francesco Moser till och med ifrån sina rivaler utför il Poggio. Det gav rysningar. Också de jämförelsevis korta men brutalt branta kullerstensbelagda backarna i framför allt Belgien har bjudit på spänning. Av dessa svårbemästrade backar har Koppenberg visat sig vara den tuffaste. Den ingår i flera tävlingar och är i första hand känd för att ha varit ett viktigt, inte minst publikt, inslag i Ronde van Vlaanderen, eller Flandern Runt. En 600 meter kort backe som kan tvinga även den bäste att sätta ned foten vid minsta misstag.

Som cykelfantast vill man förstås gärna veta mer om de klättringar som finns. Den digra och vackra bok som du nu håller i din hand innehåller både ren fakta kring ovan nämnda mer eller mindre branta lutningar och många flera därtill, och underhållande kuriositeter om olika cyklister och andra personer med anknytning till sporten, historiska händelser och målande beskrivningar av miljöerna på och kring bergen. Boken ger förhoppningsvis en extra dimension när du nästa gång ska följa cykelsporten på TV. Och har du ännu inte besökt dessa vackra platser blir du kanske inspirerad att göra det. Det har jag blivit!

Roberto Vacchi

Inledning

Den gången då J. K. Starley och Rover tillverkade den första moderna, tvåhjuliga cykeln, verkade tanken på att en sådan uppfinning en dag skulle transportera dödliga män och kvinnor upp i bergen mer befängd än att drakar, häxor och gudar lurade bland Alpernas och Pyrenéernas toppar.

Starleys *tour de force* ägde rum 1885, och det första Tour de France skulle då fortfarande dröja 18 år. Alpernas jättar, Mont Blanc och Meije, hade bestigits av bergsklättrare, men bergen injagade fortfarande skräck. När Tour de France på sin åttonde upplaga tog sig över via passen Tourmalet och Aubisque, kallades loppets arrangörer "mördare". Det följande året utsatte de världens bästa och modigaste cyklister för Alperna och kallades då "banditer".

Icke desto mindre, hade en kärleksaffär inletts lika stormig som klättringarna själva. Det var förutbestämt att cykelsporten skulle sändas in i en ny dimension. Med varje ny väg som slingrade sig över klipporna förlorade kanske bergen en skärva av sin mystik, men en annan mystik tog i stället dess plats. Det Eiger och Matterhorn var för bergsbestigare på 1800-talet, det blev nu Galibier och Mont Ventoux för cyklister; att nå toppen var att utmana naturen och gravitationen samtidigt som man flirtade med gränserna för människans uthållighet. Det var en inre upplevelse, till och med spirituellt, som uppmuntrade till heroiska dåd som i sin tur inspirerade till poetiska beskrivningar.

Denna bok och dess fotografier handlar lika mycket om de känslor som dessa vägar och berg har rört upp, som de fysiska klättringarna

själva. Att cykla uppför är alltid tungt, just det kräver knappast ytterligare bekräftelse. I stället är bokens mål att pussla ihop bergens egenskaper med historierna, underligheterna och de unika lockelserna hos 50 av Europas mest berömda och storslagna cykelklättringar. Från det 77 meter höga Koppenberg till det gigantiska 3 384 meter höga Pico de Veleta i spanska Sierra Nevada.

Bergtagen försöker inte klassificera Europas topp-50 klättringar vad gäller svårighet, skönhet eller någon annan faktor. Några berg har utelämnats, något som kanske kommer att reta någon, exempelvis det tillfälligtvis onåbara Puy de Dôme i Frankrikes Centralmassiv, och några berg har inkluderats vilket kanske väcker uppmärksamhet, exempelvis det ganska okända Cirque de Gavarnie och Col de la Faucille. Men precis som när det gäller bergen är "storhet" en fråga om personlig tolkning; genom ord och bilder bör våra anledningar vara väl illustrerade.

Många av personligheterna som porträtteras är stora atleter och cykeldignitärer, men sporten och dessa platser känner bara en slags urskiljare – smärtan. I enkla ordalag, trots att de flesta av oss aldrig kommer få spela fotboll på Wembley eller cricket på Lords, kan vi cykla på Galibier eller Ventoux redan i morgon – men vi måste vara beredda på att det kommer att göra ont.

Men att beröva sig själv utmaningen vore som att ge upp vid ingången till ett magiskt kungarrike, ett alldeles eget underland där det inte finns några häxor eller drakar – utan där framhjulet på din cykel pekar ut den höga och branta vägen mot ren förtjusning.

VÄNSTER SIDA: Klättringen upp till Colle dell'Agnello, enligt många uppskattningar den allra flottaste ruten mellan Frankrike och Italien.

Koppenberg

78 m

Belgien

Älska eller hata Koppenberg – belackare finns det redan gott om – denna 600 meter långa branta puckelpist i västra Belgien har en unik plats inom proffscyklingen. Oavsett år och väder, träningsmängd och teknikutveckling, är detta antagligen den enda klättring i världen där det är sannolikt att man kan få se någon av världens bästa cyklister kliva av och promenera upp.

Av denna anledning är Koppenberg kontroversiellt. Bergets historia är lika brokig som dess stigning mot toppen, det har i perioder valts

bort efter de många sammanbrott som ägt rum här. Mellan 1988 och 2002 fanns backen över huvud taget inte med på Flandern runt, och det verkade som om den aldrig mer skulle ingå. Redan 1985, när belgaren Eric Vanderaerden var den ende som inte gick upp till fots, knorrade det av missnöje i både cyklarna och bland cyklisterna. Två år senare orsakade stigningen återigen ilska när dansken Jesper Skibbys vinstchanser i Flandern runt grusades här. Dansken ledde loppet med tio sekunder när han halvvägs upp tappade farten och vacklade

Alpe d'Huez

1 803 m ^{Frankrike}

För Tour de Frances vidkommande var det första mötet mellan Touren och Alpe d'Huez 1952 knappast någon dundersuccé. Fotografier och filmer från den historiska dagen visar endast en handfull supportrar, knappt ett spår av uppståndelse. Dock kunde Alpe d'Huez inte ha bett om en mer glamorös pionjär än Fausto Coppi, denne italienske *Campionissimo*, men trots detta förhöll sig Tourens inofficiella språkrör, tidningen *L'Equipe*, oberörd. Tidningens cykelkorrespondent Claude Tillet beklagade sig över att det som borde ha varit en storslagen etapp genom 266 kilometer alplandskap, hade reducerats till ett 13,8 kilometer långt tempolopp, uppför. Tourens chef, Jacques Goddet, medgav att Coppi hade varit "för stark" och att klungan i allmänhet varit alltför försiktig. Den hade inte lyckats utmana till kamp förrän vid Le Bourg d'Oisans och foten av Alpe d'Huez. I sin avslutande bedömning av etappen tycktes Goddet ge berget dess dödsstöt: "[Etappen] gav ingen anledning att efterfråga fler målgångar på hög höjd."

Med de fem eller sex bergsmålgångar som finns på dagens *grand tour*-schema, är det svårt att föreställa sig hur radikal denna idé kunde verka i början av 1950-talet. Målgångar på hög höjd betraktades som otillfredsställande, TV-vänliga påfund som skulle göra slut på den gamla tidens storslagna utbrytningar, där den bästa klättraren gjorde sitt första ryck vid etappens första pass för att ägna resten av dagen åt att behålla, eller utöka, sitt försprång. Den nya trenden utgjorde en vändpunkt; nu kunde "bergsgetterna" ligga lågt i klungan under större delen av en etapp och kallt räkna med att den kommande klättringen skulle eliminera de svaga. Det var just detta som Alpe d'Huez gjorde 1952, och det är det som bergstopparna har fortsatt att göra sedan dess – i synnerhet i dag, då cyklisterna är så inställda på den grandiosa upplösningen i motlut att de tycks ha glömt att det finns andra sätt att tävla i bergen.

Detta utgjorde inga problem för grannarna på andra sidan gränsen. Arrangörerna av Giro d'Italia luskade i stället fram ännu fler, ännu tuffare och ännu mer dramatiska toppar för att locka över kritikerna. Det dröjde dock innan deras motpart i Paris, och särskilt Jacques Goddet, glömde sitt alpina antiklimax från 1952.

HÖGER: Utsikten över Oisansdalen varifrån världens antagligen mest kända serpentinväg snirklar sig upp mot Alpe d'Huez.

AMERIKANERNA HADE WOODSTOCK,

britterna Glastonbury och holländarna Alpe d'Huez. ”

HÖGER: En av de 21 välvda serpentinerorna som gjort berget känt och som faktiskt gör det mindre ansträngande än dess 8,19 snittprocent antyder.

Allt hade dock verkat så lovande. En lokal målare, bekant med Tourens chefskommissarie, Jean Barbaglia, hade slagit sig samman med en hotellägare på Alpen, Georges Rajon, och lyckats samla in de 2 000 pund som krävdes för att stå värd för en etapp. Fram tills dess hade Alpe d'Huez enbart varit känd för en sport – skidåkning, och de första liftarna hade öppnats 1935. Innan dess hade berget under flera hundra år utgjort hemvist åt bergsgetter, murmeldjur, ett fåtal bönder och en silvergruva. I dag beräknas ungefär en halv miljon människor befinna sig på Alpe d'Huez när Touren passerar.

Goddet och Touren vågade inte återvända till Alpe d'Huez förrän 1976. Under de 20 år som förlöpt sedan Tourens första och senaste besök där, hade bergsmålgångar hunnit gå från fluga till faktum inom sporten, ett faktum som till och med Goddet och hans nya kompanjon, Félix Lévitán, hade omfamnat. Touren 1975 stoltserade med hela fem etapper upp till olika skidorter, tre av dem på rad, samt ett bergstempo. Det var hög tid för Touren att göra ett nytt försök på Alpe d'Huez. Ingen kunde dock förutse det succéartade resultatet. Tourens återkomst 1976 berodde till stor del på ett återbud. Den nionde etappen var tänkt att avslutas i Grenoble, men blev omdirigerad till Alperna när de regionala myndigheterna i Isère fick kalla fötter. Lévitán ringde upp sin gamle vän Rajon som lovade att Alpe d'Huez gladeligen skulle ingå i Lévitáns plan B. Det skulle dessutom ge honom en chans att visa upp sin senaste innovation – de numrerade hårnålskurvorna, som han kopierat från Vrišičpasset i Slovenien där han semestrat 1974.

Ett hav av supportrar

Ett annat lyckokast för Alpe d'Huez under åren efter Tourens återkomst var dess inverkan på en viss grupp cyklister: holländarna. Åkare från Holland vann på Alpe d'Huez åtta av de följande tretton etapperna. Denna segersvit gav upphov till smeknamnet ”holländska berget”, och har delvis bidragit till dess unika atmosfär. Amerikanerna hade Woodstock, britterna Glastonbury och holländarna Alpe d'Huez. Att resa dit blev något som alla holländska tonåringar skulle ha gjort. Då som nu anlände de en dryg vecka innan Touren där de sedan ockuperade platsen mellan serpentin nummer 6 och 7 (från toppen räknat). Platsen kallas därför numera holländska hörnet och den blev under några kvällar varje sommar Europas festhuvudstad. På dagarna skrev ungdomarna sina hjältars namn på asfalten – etappvinnaren

1977 och 1978 Hennie Kuiper, Joop Zoetemelk, också han dubbelsegrare på Alpe d'Huez, eller Michael Boogerd, den eviga tvåan. Och på nätterna förvandlades samma asfaltsträcka till ett dansgolv där ”Boogie is de Best”, deras hyllningssång till Boogerd, dånade ut över Oisansdalen.

Besökarna gjorde verkligen den här platsen speciell – särskilt eftersom vägen praktiskt taget inte syntes dagen före loppet. Journalisten Philippe Brunel på *L'Equipe* erinrade sig Marco Pantanis klättring mot seger 1995, en enastående prestation både på grund av rekordtiden och det faktum att Pantani inte kunde se vägen: ”om du inte menade det tunna bandet av glödhet asfalt under hans hjul, täckt av graffiti, mellan två öronbedövande väggar av åskådare.” Pantani bekräftade att han vid den här tidpunkten ”klättrade i blindo, mitt i en ocean av människor som delade sig framför mig.”

Supportrarna på Alpe d'Huez blir som en gigantisk mänsklig dammsugare som suger cyklister mot toppen. Den franske åkaren, Jacky Durand, bodde i åratal nära Alpe d'Huez. Han upptäckte snart att stigningen skilde sig mellan träning och lopp. Berget klassificerades alltid som *hors catégorie* eller ”utanför klassificering” i Tourens bergstävling, men Durand menade att det var den enda ”lätta” klättringen i det övre skiktet. En av anledningarna var supportrarna, en annan de 21 berömda hårnålskurvorna, var och en tillägnad en eller flera cyklister som vunnit på berget. Durand menade i en intervju i magasinet *Procy-cling* att ”hårnålskurvorna praktiskt taget är platta – om du behöver hämta andan så tar du bara kurvorna på utsidan”. Den enda verkliga svårigheten på berget var enligt fransmannen de 2 första bryska kilometrarna, med några av de brantaste stigningarna. Denna otrevliga introduktion, med en snittlutning på mellan 10,4 och 10,6 procent, fick Durant att ”vilja dunka huvudet mot bergväggarna vid sidan av vägen”.

Skämt åsido, det är otroligt att supportrarnas firande – eller berusning – inte oftare har gått till överdrift och orsakat olyckor. Mer än en cyklist har medgett att de, utöver att ha känt sig påhejade, även har varit rädda på berget.

Touren 1986 dominerades av en historia: rivaliteten mellan den unge amerikanen Greg LeMond och hans stallkamrat, femfaldige Tourvinnaren Bernard Hinault. På etapp 18 bröt sig duon loss på Col de la Croix de Fer och anlände i Le Bourg d'Oisans med LeMond i den gula ledartröjan. Bernard Tapie, manager för La Vie Claire-stallet, uppma-

Fakta Alpe d'Huez

Från Le Bourg d'Oisans

REGION: Isère, norra Alperna, Frankrike

VÄGBESKRIVNING: Kör motorvägen (A480) från Grenoble mot Sisteron. Ta av på avfart 8 och följ D1085 mot Vizille och sedan D1091 mot Le Bourg d'Oisans

HÖGSTA PUNKT: 1 803 m

LÄNGD: 13,9 km

HÖJDSTIGNING: 1 073 m

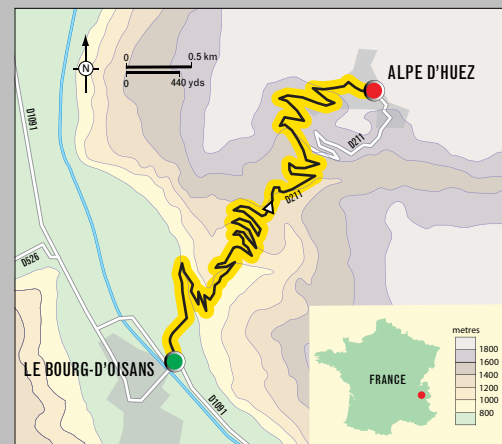
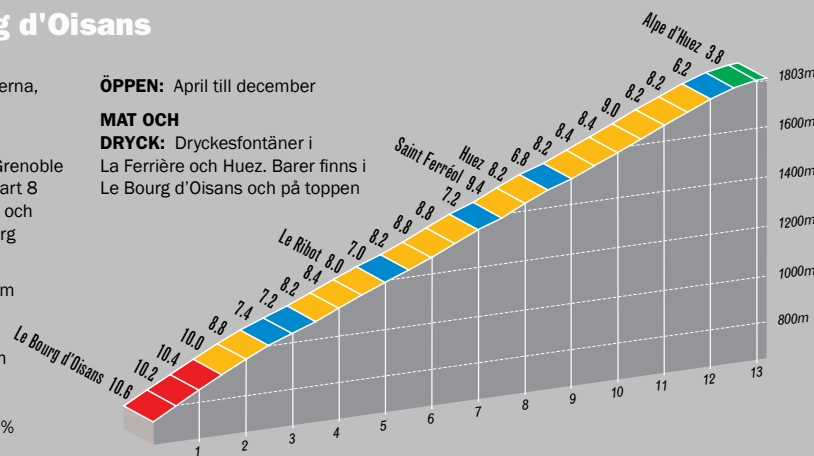
MEDELLUTNING: 8,19 %

MAXIMAL LUTNING: 12 % (efter 6,5 km)

ÖPPEN: April till december

MAT OCH

DRYCK: Dryckesfontäner i La Ferrière och Huez. Barer finns i Le Bourg d'Oisans och på toppen

HÖGER SIDA: En TV-sändning från Alpe d'Huez gör inte utsikten rättvisa. Den här platsen överblickar Ecrinsmassivet, en skylt talar om att vi har tre hårnålskurvor kvar till toppen och att just denna tillägnats den italienske bergsgeten Marco Pantani.

VÄNSTER: Gränderna i Bourg d'Oisans har blivit ett Mekka för cyklister tack vare Alpe d'Huez.

nade LeMond att ge Hinault etappsegern. De korsade mållinjen hand i hand och LeMond har senare avslöjat att det fanns en annan anledning till att han valde att inte köra hem segern: "jag var orolig, tänkte på att Eddy Merckx blivit slagen av en åskådare [på Puy de Dôme 1975] och att det kunde finnas någon mer sådan typ i publiken. Det var så mycket känslor i luften, jag körde ju mot Frankrikes mest berömda idrottsman. Publiken började bli ursinnig."

Hollywoodklättringen

Två år tidigare, på Tourens vilodag vid Alpe d'Huez, hämtades LeMond upp av en motorcykel som tog honom till ett hotell där Tapie och Hinault väntade. De lovade att han skulle bli den förste miljonären inom professionell cykling om han skrev på för La Vie Claire-stallet. Efter LeMonds seger på Tour de France 1986, som han säkrade på Alpe d'Huez, verkade det som åtminstone Hinault ångrade sitt beslut: "Jag kunde ha skinnat amerikanen på Alpe d'Huez", skrev *le Blaireau* ("Grävlingen") i sin självbiografi. Hans självbedrägeri är lika stort som hans skrytsamhet.

Vid ett tillfälle har det supporterdeltagande som Alpe d'Huez är så berömt för, nästan slutat i katastrof. Under 1999 års upplaga av Tour de France var italienaren Giuseppe Guerini, 900 meter från toppen, på väg mot en säker seger när en ung tysk supporter klev ut i vägen för att ta ett kort. De krockade, Guerini kraschade och så även hans drömmar. Det verkade åtminstone så först, men tack vare en hjälpande knuff från den förkrossade tyska supportern tog sig Guerini iväg precis i rättan tid för att behålla sin ledning och ge Italien sin sjunde seger av åtta möjliga på Alpe d'Huez under 1990-talet.

Det kommande årtiondets mest berömvärda prestationer åstadkoms av Armstrong 2001 och 2004. Detta trots att amerikanen i det första bergstempot någonsin på berget 2004, fick utstå både spott och spe, buande publik och betydligt värre än så på sin väg mot segern. Än värre blev det två år senare, Armstrong var 12 månader in i sin pensio-

nering, som visade sig bli ett sabbatsår, när han hoppade in på en etapp på Touren. Han hälsades välkommen av kvällstidningen France Soir med följande löpsedel: "Bienvenu en France, trou-du-cul" (i översättning: "Välkommen till Frankrike, skitstövel.")

Rubriken refererade i huvudsak till ett omdömeslöst uttalande som Armstrong gjort om fransmän på en prisutdelning tidigare under året, men vittnade även om en fientlighet mot amerikanen. Delvis, motsägelserfullt nog, på grund av hans framgångar på Alpe d'Huez. Trots att han körde 25 respektive 1 sekund långsammare än Marco Pantanis rekordtid från 1997, hävdade några idrottsfysiologer att Armstrongs lopp från 2001 och 2004 var bevis nog för att han var dopad. De påpekade att LeMond och Hinault 1986 hade behövt ytterligare tio minuter på sig för att ta sig de 13,8 kilometrarna, före ankomsten av klungans nya "favoritgift", EPO. Den första sluttiden under 40 minuter, som Gianni Bugno åstadkom 1991, sammanföll faktiskt med den nya undermedicinen stora spridning.

Nu kan ingen cyklist, misstanke eller skandal överskugga Alpe d'Huez egen storhet, vilket bevisas av de runt 300 amatörer som dagligen cyklar uppför berget för att jämföra sina tider med Coppis (45 minuter och 22 sekunder), Pantanis och Armstrongs. De mer masochistiskt lagda återkommer varje år i juli för ett av de mest krävande cykelloppen i världen, La Marmotte, som klättrar uppför Alpe d'Huez och över topparna Croix de Fer, Télégraphe och Galibier.

Vissa purister försöker bagatellisera berget som en *nouveau venu* bland klassiska klättringar, lika smaklös och artificiell som skidorten med samma namn. Men tusentals människor utmed vägarna och flera miljoner framför TV-apparaterna, kan inte ha fel. Tourens officiella historiker, Jacques Augendre, uttrycker det så här: "Tourmalet, Galibier och Izoard var tidigare loppets tre mytiska klättringar, men deras ökadhet har nu ersatts av Alpe d'Huez. Den har blivit den moderna erans topp. Ingen annan etapp har sådan närvarokänsla. Med sina 21 kurvor, branta ramper och massiva publik har den blivit Hollywoodklättringen."

